„A Peer Gyntben találkoztam az Élettel”

Négy évtized egy színházban, negyven év egy házasságban

Szöveg: Máté Krisztina

Gondolom, az évek során sokan voltak szerelmesek Huszti Péter hangjába, és mivel ez a simogatóan bársonyos hang évtizedek óta megnyerő külsővel párosul, bizonyára a színészbe is. Ennek fényében készül az ember kellően megszeppenve az interjúra, nézi a felvételeit, filmjeit, interjúit, hallgatja a dalokat, verseket.

És akkor megkérdezi az ember egy barátnőjét, akiről tudja, hogy Huszti Péter rajongó, színházjáró magyar-történelem szakos tanár, és még jobban megszeppen. Mert nem járt annak idején a Madách Színházban minden előadáson, amelyben szerepelt, nem látta élőben a Peer Gynt-öt, a Lear királyt, a Hamletet. A hegedűs a háztetőn-t igen, de az Isten pénzét, az Éjjeli menedékhelyet megintcsak nem. Ellentétben a barátnővel, aki e rajongás és a színház habzsolása segítségével élte túl a kamaszkorát, ezért szívesen eljött volna erre az interjúra a retikülben.

És akkor az ember szeretne mindent megkérdezni. Ami önmagában is képtelenség, hiszen a weboldal is feldolgozhatatlan információ mennyiséget tartalmaz. 70-80 filmszerep, több mint 100 színházi szerep, ezeknek tetemes része főszerep, megszámlálhatatlan rendezés, versek, előadói estek, dalok, fotók. Ekkor az ember megijed, pedig ez életében a sokadik interjú, de „A” Huszti Péter az mégiscsak más. A hetvenes évek sztárja, Lear király, Hamlet, vizsgálóbíró, Cyrano, Tevje, Berend Iván vagy Abigél Zsuzsannájának férje.

„BEROBBANTAM A MADÁCH SZÍNHÁZBA”

Sokszor tapasztaltam már, hogy az igazán nagyszerű emberek rendkívül közvetlenek és szinte hitetlenkedéssel viszonyulnak a töretlen, évtizedeken átívelő népszerűségükhöz. Nem azért, mert mélyen önmagukban nem tudják, hogy tényleg van bennük egy olyan erő, ami generációknak adott örömteli pillanatokat, reményt, hitet, eligazodást a nehéz hétköznapokban. Inkább azért, mert ezt természetesnek veszik: nekem van tehetségem, és én ezt odaadom, megmutatom. Sokszor többet is, mint tudnék. De kapok is annyit, amiért megéri. Huszti Péter pedig rengeteget adott nekünk, generációknak, gyerekeknek és felnőtteknek, nagymamáknak és nagypapáknak, mi pedig elfogadtuk, megnéztük, sírtunk, nevettünk, elhittük, elmentünk újra, felvidultunk, és elfelejtettük az élet viszontagságait.

„Tulajdonképpen elmondhatom, hogy már főiskolásként berobbantam a Madách Színházba, egy fantasztikus rendezői gárda, egy fantasztikus társulat bűvkörébe. – meséli a Madách színházi korszakhoz kapcsolódó kérdésemre. - Befogadtak és elfogadtak, és pár éven belül én játszottam sok férfi főszerepet. Ádám Ottó világa volt ez, aki egy hatalmas ívet rajzolt a színházi égboltra. A társulati tagság mindent jelentett. Fantasztikusan sokat adott, de nagyon sokat követelt is tőlem, tőlünk. Ádám Ottó elvárta, hogy ugyanúgy adjuk oda az életünket mi is a színháznak, mint ő. Tolnay Klári, Pécsi Sándor, Kis Manyi, Bessenyei Ferenc, és mi, a fiatalabb generáció tagjai, Piros Ildikó, Almási Éva, Schütz (Schütz Ila) vagy én. Megmondta, hogy mikor filmezhetünk és a filmrendezők ehhez alkalmazkodtak. Fábry, Várkonyi, Makk olyan elképesztő kapcsolatot tartottak a színházzal, hogy pontosan megbeszélték, mikor kérhetnek el engem vagy mást. Ádám Ottó pedig megmondta, hogy ha a két premier megvolt, a Huszti tavasszal nem próbál, akkor elmehet forgatni. Ők pedig eltették a filmet tavaszra! Várkonyi Zoltán legtöbbször nyárra, mert ő akkor szeretett dolgozni. És ez ment évtizedeken keresztül.”

van. Nem beszélve arról, hogy a filmrendezők a legkisebb epizód szerepekre is a legjobb színészeket hívták. Ha a Fekete gyémántokat nézem, Somogyvári Rudolf, Márkus László egy villanásra jöttek be, de Várkonyi tudta, hogy minden részlet fontos."

SZÍNHÁZ = PEER GYNT

Egy televíziós interjú alkalmával megkérték, mondjon asszociációkat bizonyos fogalmakhoz. A színházra azt mondta: Peer Gynt. Kíváncsi voltam, vajon, miért épp ez jutott eszébe, holott Ibsen szándéka szerint ez a darab nem is színpadra íródott. Ráadásul első ránézésre nem egy szimpatikus figura ez a tipikus norvég parasztfiú.

„Fiatal voltam, amikor megkaptam Peer Gynt szerepét. Lengyel György, Ibsen imádó rendező, elképesztő szereposztást állított a színpadra 1971-ben. A világirodalom azért legnehezebb szerepe ez, mert szövegsúlyban rengeteg, korban nagyon átfogó, hiszen fiatal sihedertől az idős korig ismerjük meg az életét, mély érzelmeken, csalódásokon, tévedéseken, áruláson, hiten és helyszíneken ível át. Talán furcsa lesz, amit mondok, de hihetetlen módon találkoztam e mű által az élettel. A darabban előbb találkoztam az élettel, mint az életben. Ebben a sárból-napsugárból gyúrt figurában – hogy magamat idézzem (Huszti Péter egyik könyvének címére utal) rengeteg olyan problémát, örömet, bánatot találtam, amit én is éreztem. Meghatározó élmény volt a Peer Gynt-beli édesanyámmal, Psota Irénnel való játék. Elmondása szerint én is nagy hatással voltam rá. Évekig játszottam Peer Gynt szerepét. Édesanyám, aki egyébként nem volt egy színházi anyuka, kétszer is megnézte. Az első alkalommal a Lánchídon hazafelé tartva azt mondta, milyen jó ennek az Aase anyónak, hogy a fia karjaiban hal meg. Édesanyám 99 éves korában hunyt el hasonló módon, mint a darabbeli édesanyám.

Igen, valamiért a rengeteg szerep közül mindig a Peer Gynt jut eszembe (pedig ahogy Bessenyei Ferenc mondta, igazi „zsákhordó szerep"!). Ennek az az oka, hogy annyira intenzíven éltem meg általa az életet, ami máig meghatározó számomra. Ezért mondtam rögtön igent a Karmester úrnak (Hollerung Gábornak). Remélem, most is hozzá tudok tenni majd az előadáshoz. Nagyon szeretném, ha hangjával és képen Psota Irén is ott lehetne velünk ezen az estén. Nekem Peer Gynt az életet jelenti. Főként az a szép benne, amit szerettem a kollégáimban és szeretem az emberekben, hogy ő is sárból, napsugárból gyúrt figura. Ezt szerettem ún. intrikus szerepeimben is, hogy meg lehetett mutatni, miért lettek olyanok, amilyenek. És amikor így közelíti meg az ember, akkor kiderül, hogy Jágó nem egy ronda intrikus, hanem egy nagyszerű katona, akit Othello kilökött a barátságából, és ő pedig ezért a barátságért harcol tűzzel-vassal."

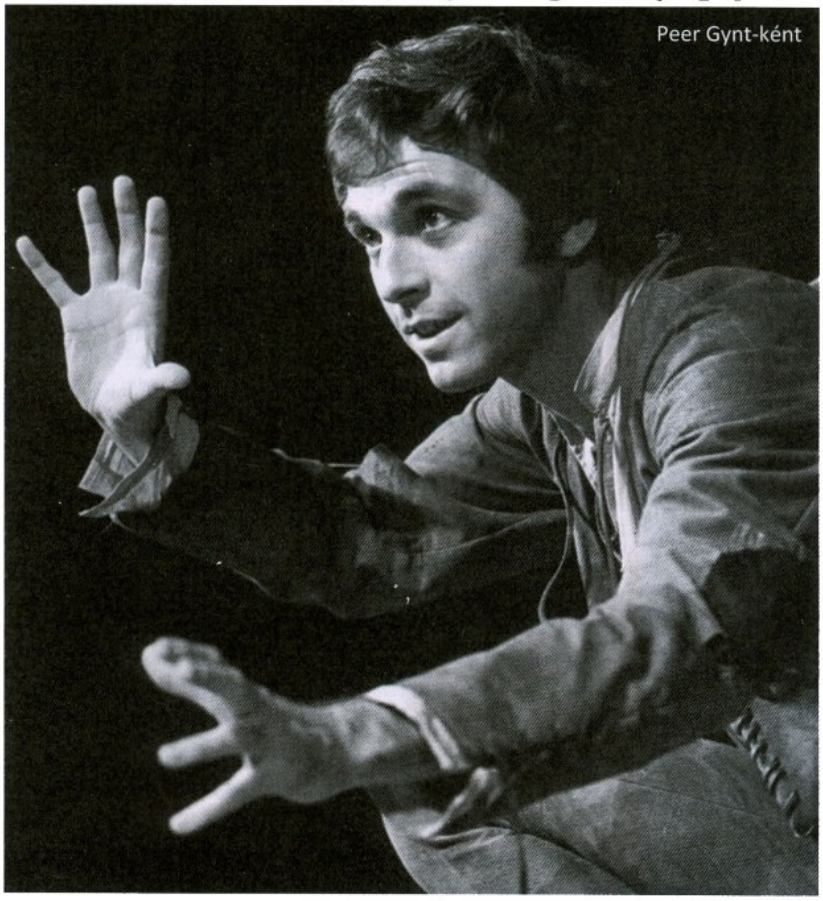
Peer Gynt-ként

Elárulom, hogy Peer Gynt figurája és a mű maga sokkal szimpatikusabb lett számomra a vele való beszélgetés alatt, mint amikor elolvastam. *„Fontos, amit most mond, mert rengeteg dráma igazán a színpadon szólal meg. Ha jól játssza el valaki, akkor ismeri fel az ember, hogy ó, én is ilyen vagyok, bennem is van Jágó, Hamlet vagy Peer Gynt. Olyan zseniális pasi volt ez az Ibsen nevű úr, hogy ha az ember keresgéli, meg is találja a kulcsot hozzá, és egy borzasztó érdekes, összetett figurát lel meg a norvég parasztfiú-külső mögött. Hát hiszen ki nem volt szerelmes, ki nem csalódott, kinek nincs az anyukájával problémája, ki nem hagyja el a barátait, ki nem hazudott, kit nem csaptak még be? Ebben a zseniális darabban minden megtalálható."*

Több helyen olvastam, hogy sokak szerint Grieg szinte romantikus zenéje nem illik a darabhoz. Annak idején az 1971-es előadásban is átírva használták a Grieg zenét. *„Pedig főleg így, koncertszerűen előadva, ahol a zene ugyanolyan, vagy*

Ádám Ottó 1989-ben úgy döntött, nyugdíjba vonul, ezután Kerényi Imre lett a színház igazgatója egészen 2004-ig. Ezekhez az évekhez kapcsolódik a Lear király, Molnár Ferenc Üvegcipője (amelyet a közelmúltban rendezett is), vagy az Isten pénze Ebenézer Scrooge-ja. Megjelentek a musicalek, amelyek aztán Szirtes Tamás igazgatása alatt átvették a drámai színház helyét. 2006-ban, négy évtizednyi Madách tagság után Huszti Péter eljött a színházból.

„ÉN VAGYOK AZ EMBER TRAGÉDIÁJA ÁDÁMJA – DE NEM VOLT IDŐM MEGIJEDNI"

„40 évig megállás nélkül, évi négy bemutatóval, 100 szuper főszereppel és mellette filmes szerepekkel zajlott az élet, magam sem tudom már, hogyan fért össze az élet többi alkotóelemével. Mégis egy nagy egység volt az egész, nagyszerű, gyönyörű korszak. De bennem is véget ért. Tény, hogy azóta nem voltam a Madách Színházban, de semmilyen szomorúság nem volt bennem. Abban az épületben most valami mást csinálnak, valami hasonlóan fantasztikusat és jól működőt, egy pillanatig sincs bennem emiatt rossz érzés. Az volt a jó, hogy ki tudtam mondani, hogy köszönöm szépen, nem maradok ott, mert az már nem az én világom, az nem én vagyok, nekem ott már nincs mondanivalóm. Hozzátartozik az igazsághoz, hogy Kerényi igazgatása alatt játszottam zenés szerepeket, mert egyszer csak azt mondta, hogy te vagy A Magister a Vörös malomból, vagy Tevje a Hegedűs a háztetőnből, vagy az Isten pénze Ebenézer Scrooge-ja. Ezek igazi nagy drámák is, és örömmel játszottam őket, a Hegedűs a háztetőnt 13 évig, úgyhogy felnőttek a lányok, elmentek majd elhozták a gyerekeiket is. Hatalmas, gyönyörű ív volt, és nem maradt bennem hiányérzet. Amit abban a bizonyos férfikorban elmondhattam, azt mind elmondtam. Legnagyobb ajándék a sok Shakespeare-szerep, amit akkor játszottam. Voltak szerepek, amiket korábban is, mint kellett volna, a Lear királyt biztosan, de Tevjét is. E korszak végén úgy gondoltam, hogy nagyon szeretek tanítani és írni, és ezekkel szeretnék elsősorban foglalkozni. Várkonyi Zoltán és Ádám Ottó szinte 'beszipkázott' a tanításba, nagyon fiatalon lettem a rektor és rendeztem nemzetközi fesztiválokat, így öt éven át minden évben meghívtak Amerikába, Knowville-be tanítani."

Emellett forgatták a tv-játékokat, amelyek a mai napig elkápráztatnak minket. Annyi rengeteg készült a hetvenes, nyolcvanas években, hogy ha ma újrajátszanák őket, mint ahogy szerencsére időnként meg is történik, hosszú hetekre tele lenne a műsorújság. Az érdekes pedig az, hogy a mai gyors, chatelő generáció tagjai közül sokan élvezettel nézik ezeket az alkotásokat. Csodálatos nyelvezetük, szép beszédstílusuk, képi világuk miatt örök életűek, nem utolsó sorban persze mint irodalmi művek megfilmesítései is.

Arról faggatom csodálattal, hogy nem ijedt-e meg némely szereptől, hiszen olyan színészek vették körül, akik mind Kossuth-díjjal {*bár minden idők egyik legfiatalabb díjazottjaként, ő is megkapta 1978-ban – a Szerk.*}, legendás alakításokkal a hátuk mögött kaphatták volna meg az ő szerepét.

„Olyan tv-játékokat, játékfilmeket csináltunk, mint A két Bolyai, Bodnárné, Csillag a mágján, a Fekete gyémántok vagy az Ember tragédiája. Amikor Szinetár Miklós egyszer csak azt mondta nekem, hogy én vagyok az Ádám, megijedhettem volna. Valójában azonban nem volt időm megijedni, mert már indult is a munka. A többiek pedig elfogadtak, természetesen azok, akik nekem fontosak voltak. Az a csodálatos, hogy amikor a 16 éves unokám megnézte a filmet, azt mondta, hogy sokkal jobban látja az összefüggéseket, mint az olvasás alapján. Boldog vagyok, hogy újra játsszák ezeket a filmeket, és odajönnek hozzám az emberek a közértben vagy az utcán, hogy tegnap este láttak, és milyen gyönyörű, milyen fantasztikus élményben volt részük."

Felvetésemre, miszerint egyik meghatározó élmény a filmekkel kapcsolatban az, ahogy a csodálatos magyar nyelv megszólal, elmondja, hogy ez is a legendás rendezőknek köszönhető, akik kínosan ügyeltek arra, hogy minden egyes szó a legutolsó sorban is hallható legyen. *„Költői realista, erkölcsöt, életet, szeretetet, tiszteletet, hitet tápláló színházat álmodott Ádám Ottó. Ezért szerették az emberek. Mindenkitől megkövetelték, hogy minden szót lehessen érteni. Gábor Miklóstól, Pécsi Sanyitól, Kiss Manyitól vagy Bessenyeitől csakúgy, mint a fiatalabb generációtól. Vámos és Ádám beült a nézőtérre, és utána szóltak nekem, hogy a második rész végén azt a két szót nem hallották. És én tudtam, hogy igazuk*

NÉVJEGY: HUSZTI PÉTER

Elgondolkodtató szerepe a közelmúltban: az Édes fiaim Apa szerepe

Kedvenc vasárnapi ebédje: ha együtt van a népség, az a legjobb étel

Kedvenc úti célja: Olaszország, az egész világot bejárva leginkább ide mennék mindig vissza, Magyarországon legutóbb újra felfedeztük Nagyvázsony, Vászoly, és az egész Balaton felvidék szépségeit.

Amit unokáinak a leginkább tovább szeretne adni: Mindenféle szempontból a hit lenne az, a hit önmagukban és a hit maga.

Kedvenc sportja: tenisz, úszás

Kedvenc zeneszerzője: Gustav Mahler

Kedvenc nemzetközi színésze: Laurence Olivier

Legkedvesebb ajándéka: Lehet, hogy túl giccsesen hangzik, de az a kedvenc ajándékom, amikor mi adunk valamit a gyerekeknek, és látszik az arcukon az öröm, a boldogság.

talán nagyobb főszereplő, mint a dráma, ismerhető fel, hogy kapcsolódik ez az izgalmas, vad, egyáltalán nem édeskés zene szorosan a drámához."

Megérkeztünk a zenéhez, hiszen Huszti Péternek a színészet mellett, vagy azt kiegészítve mindene a zene. Karmester szeretett volna lenni, de a színészet kerekedett felül. Pedig kétség kívül meglenne a karmesterkedéshez az alkata. Rendezés közben láttam egy felvételen dirigálni, meg is mondom neki, hogy karmesternek tűnt, mire nevetve mondja, hogy Hollerung Gábor felajánlotta neki, vezényeljen egyszer valamit a zenekarral, de nem merte elvállalni. *„Elárulom, hogy az Othello bizonyos monológjai alatt titokban szól bennem Verdi zenéje, de Isten őrizz, hogy megszólaljon a színházban is! Ami a zenehallgatást illeti, a Mahler bűvöletében élek, szerencsére megkaptam a Mahler összest olyan karmesterekkel, akiket 'elfogadok magam mellett' – mondja azzal a jól ismert csibészes mosollyal – Leonard Bernstein, Claudio Abbado, Solti György. A zene végigkísérte az életemet. El kell árulnom, hogy az utóbbi években a Müpában voltam igazán boldog."*

„NEM VAGYUNK SZÍNHÁZI CSALÁD"

Családjában is jelen van a zene, hiszen rengeteg dalt énekeltek együtt is Piros Ildikóval és fiuk, Huszti Gergely is zenét szerez, gitározik, és amellett, hogy főszerkesztő, a Tai chi teacher zenekar alapító tagja. Interjúnk időpontjának egyeztetésénél, amely a nyár elején kezdődött, az az örvendetes családi esemény is közrejátszott, hogy megszületett Huszti Gergely második kislánya, Adél, aki Janka kistestvéreként Piros Ildikó és Huszti Péter negyedik unokája. A nyár ezért természetesen az unokázásról, családi programokról szólt.

Huszti Péter és felesége, Piros Ildikó életében a család játssza és játszotta a legfontosabb szerepet, ezzel összefüggésben beszélgetésünkben is kiderült, hogy semmilyen formában nem engedték beszivárogni a színházat a mindennapjaikba. *„Nem vagyunk színházi család, soha nem beszéltünk meg, nem olvastunk össze szerepeket. Még akkor sem, amikor én rendeztem Ildikót valamelyik darabban. Szigorúan a színházban maradt a színház. Igyekeztünk a gyerekeknek egy átlagos, normális családi életet biztosítani ebben a fantasztikus városban. Azt vesszük észre, hogy egyre jobban szeretjük Budapestet, rácsodálkozunk a Duna partra, az épületekre, a látványra. Sok helyen jártam a világon, de ez a város a legszebb."*

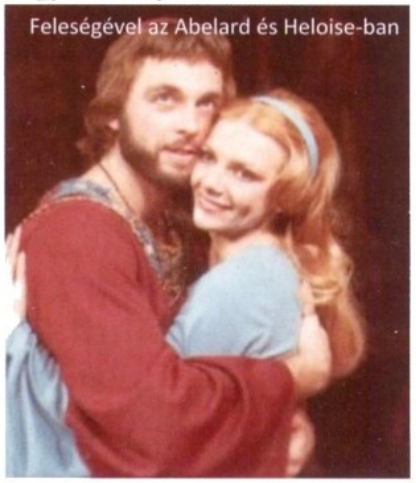
Feleségével az Abelard és Heloise-ban

A honlapról kölcsönvett szövegrészlet is alátámasztja az interjú elején rögzített benyomásomat, mely szerint a szó legnemesebb értelmében vett, igazi jó emberrel találkoztam, aki csak a színpadon szeret színész lenni.

„Játszótársaim közül is azokat csodáltam és csodálom ma is, akik nem szégyellték, bátran felvállalták az életben, és ha lehetett, szerepeikben is, hogy nem vagyunk tökéletesek, tévedünk, tévelygünk, bűnözünk, aztán megbánjuk, újrakezdjük, hogy sárból, napsugárból, hogy emberből vagyunk."

Huszti Péterrel 2017. november 5-én találkozhat a közönség a Művészetek Palotája színpadán. 19:30 órai kezdettel felcsendül Edvard Grieg zenéje és a Peer Gynt sorai Huszti Péter, a Budafoki Dohnányi zenekar és a Budapesti Akadémiai Kórustársaság közreműködésével.

HUSZTI ÉLETÚT

Huszti Péter 1944. május 4-én született Budapesten. A Lóránffy Zsuzsanna Általános Iskolába járt, utána a Rákóczi Gimnáziumban érettségizett 1962-ben.
1966-ban végzett színészként a budapesti Színház- és Filmművészeti Főiskolán, Várkonyi Zoltán osztályában.
1966-ban, a diploma megszerzése után a budapesti Madách Színház társulatához szerződött, ahol több mint 70 prózai darab főszerepét játszotta.
1989 – 1994 között a Madách Kamaraszínház művészeti vezetője
1974-től a Színház- és Filmművészeti Egyetemen tanára
1982-ben egyetemi tanár.
1988-tól 2010-ig vezette az Egyetem Színházi Főtanszakát.
1999-ben DLA (Doctor of Liberal Arts) fokozatot szerzett.
1994 és 2001 között az Egyetem rektora
Jelenleg a Színház- és Filmművészeti Egyetem Doktori Tanácsának elnöke.
Színészi munkájáért 1974-ben Jászai díjat, 1978-ban Kossuth-díjat, valamint 2014-ben a Magyar Érdemrend Középkeresztjét kapott.
Színészi és rendezői munkájáért 1983-ban Érdemes Művész, 2004-ben Kiváló Művész, majd 2014-ben a Nemzet Művésze lett.
Oktatói munkájáért 2002-ben az Apáczai-Csere János, valamint 2006-ban az MTA Pázmány Péter Felsőoktatási díjakban részesült.

Eddig öt könyve jelent meg: Királyok az alagútban (1986), Emlékpróba (1995), ... sárból, napsugárból ... (2004), Kik vagytok, hé! (2009), Srác a kakasülőn (2015). Karácsonykor kerül a könyvesboltokba hatodik könyve, a Férfikor hajnalán.
Felesége Piros Ildikó, akivel három fiút neveltek fel, ezen a nyáron született meg negyedik unokájuk, Huszti Adél.